

УДК 339.13.017

В. В. Тронько,
к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПОСЛУГАМИ

V. Tronko,
Ph.D., Associate Professor of International economy department,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

UKRAINIAN FOREIGN TRADE OF INFORMATION AND COMMUNICATION SERVICES

У статті розглянуто сутність інформаційно-комунікаційних послуг та їх основні складові. Зазначено вплив інвестицій на доходи сектору телекомунікаційних послуг України. Продемонстровано динаміку зовнішньої торгівлі України інформаційно-комунікаційними послугами та проаналізовано географічну структуру експорту та імпорту інформаційно-комунікаційних послуг України.

The article reveals the essence of information and communication services and their main components. The influence of investments on revenues in the sector of telecommunication services of Ukraine is shown. The dynamics of Ukrainian foreign trade of information and communication services is revealed. Geographical structure of exports and imports of information and communication services is analyzed.

Ключові слова: інформаційні та комунікаційні послуги, телекомунікаційні послуги, показник співвідношення інвестицій до доходу, Директива 2000 / 31 / ЄС.

Key words: information and communication services, telecommunication services, investments to revenue ratio, Directive 2000 / 31 / EU.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Останнім часом інформаційно-комунікаційні технології відіграють всезростаючу роль в економічному розвитку будь-якої країни. Завдяки ним спрощується ділова активність всередині держави, пришвидшується налагодження тісних зв'язків із зарубіжними контрагентами. Рівень інформаційної та технологічної забезпеченості країни можна виявити за допомогою аналізу її зовнішньої торгівлі інформаційно-комунікаційними послугами, як такими, що безпосередньо забезпечують нормальне функціонування та подальший розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Отже, тема даної статті є актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням зовнішньої торгівлі України інформаційно-комунікаційними послугами були присвячені праці таких іноземних та вітчизняних вчених, як Н. Полякова, А. Обухова, Н.С. Войтко, К. Князев, Р. Радзієвська, Т. Сакалош, А. Ткачова, Л. Шостак, О. Леонова та інші.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає в аналізі зовнішньої торгівлі України інформаційно-комунікаційними послугами для виявлення її потенціалу як інформатизованої та високотехнологічної країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз зовнішньої торгівлі України інформаційно-комунікаційними послугами передбачає перш за все тлумачення поняття "інформаційно-комунікаційні послуги" та дослідження складу цього виду послуг і їх вплив на сучасний розвиток економічних явищ та процесів.

Інформаційно-комунікаційні послуги пов'язані, перш за все, із ІТ послугами (інформаційно-технологічними послугами).

Згідно з ITIL (бібліотекою ІТ інфраструктури, створеною урядом Великої Британії) [1], ІТ послуги — це набір пов'язаних функцій, що надаються ІТ — системами в одній або декількох областях діяльності, які, в свою чергу, можуть бути створеними із програмного забез-

печення, апаратних засобів, засобів зв'язку, що сприймаються споживачами як єдині та самодостатні одиниці. ІТ послуги можуть бути представленими у вигляді як надавання доступу, так і створення інформаційних додатків, що можуть бути розподіленими між декількома апаратними та програмними платформами, і в свою чергу вони сприяють прискоренню обробки даних, автоматизації процесів, скороченню технологічних циклів.

Розглянемо кожну складову інформаційно-комунікаційних послуг окремо.

Згідно з Законом України "Про національну програму інформатизації" [2], інформаційна послуга — це дії суб'єктів щодо забезпечення споживачів інформаційними продуктами.

Інформаційний продукт — це документована інформація, яка підготовлена і призначена для задоволення потреб споживачів.

Інформаційні послуги не можуть бути наданими споживачам без відповідних технологій.

Інформаційна технологія — цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Згідно з проектом Закону України "Про електронні комунікації" [3] електронна комунікаційна послуга — послуга, що надається постачальником електронних комунікаційних послуг за допомогою електронних комунікацій.

Електронні комунікації — передавання, випромінювання та/або приймання, маршрутизація, комутація та збереження знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, провідних, оптичних або інших електромагнітних системах. Електронні комунікації формують електронну комунікаційну мережу.

Електронна комунікаційна мережа — комплекс технічних засобів електронних комунікацій та споруд, програмного забезпечення, призначених для маршрутизації, комутації, збереження, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, провідних, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням.

Отже, виходячи із вищезазначеного синергія інформаційних та комунікаційних послуг формує сукупність послуг, що пов'язана із забезпеченням споживачів необхідною інформацією та доступом до неї за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ).

Згідно із провідними фахівцями, до складу інформаційно-комунікаційних послуг належать традиційні комп'ютерні послуги (все, що пов'язано з використанням комп'ютерів) та цифрові комунікаційні послуги (все, що пов'язано з обміном інформацією у цифровому форматі).

Оскільки інформатизація та комунікації все більше розширюють власні функціональні можливості та надають все ширший спектр послуг споживачам (не тільки передача закодованих у цифрах даних шляхом використання комп'ютерів, проте й передача даних за допомогою радіочастот, оптоволоконна та лазерна передача

Таблиця 1. Динаміка основних макроекономічних показників сектору телекомунікаційних послуг

Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Доходи сектору телекомунікаційних послуг, млрд дол. США</i>						
Світ	1678	1785	1724	1777	1885	1881
Розвинені країни	1236	1301	1243	1243	1302	1277
Країни, що розвиваються	442	484	482	534	582	604
<i>Частка доходів сектору телекомунікаційних послуг у ВВП, %</i>						
Світ	2.96	2.88	2.93	2.76	2.64	2.59
Розвинені країни	3.11	3.10	3.14	3.01	2.93	2.89
Країни, що розвиваються	2.61	2.42	2.52	2.32	2.17	2.13
<i>Капітальні інвестиції в телекомунікаційні послуги, млрд дол. США</i>						
Світ	287	312	276	276	296	307
Розвинені країни	195	202	169	165	180	186
Країни, що розвиваються	92	111	107	110	117	121
<i>Показник співвідношення капітальних інвестицій до доходів, %</i>						
Світ	16	16	16	16	16	16
Розвинені країни	14	13	14	15	14	13
Країни, що розвиваються	22	21	20	20	22	21

Джерело: Офіційний сайт Міжнародного союзу електро-зв'язку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2014/MIS2014_without_Annex_4.pdf

Офіційний сайт ЮНКТАД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=17245>

даних, не тільки створення інформаційних додатків, а їх постійне обслуговування та оновлення, наприклад, винайдення та миттєва імплементація бізнесом такого сервісу, як хмарові технології, та інше), автор даної статті вважає, що склад інформаційно-комунікаційних послуг можна відобразити шляхом репрезентації структури самого ринку ІКТ, як такого, що обумовлює саме існування цього виду послуг.

Головними складовими ІКТ є ринок телекомунікацій та ІТ-ринок. Ринок телекомунікацій репрезентований телекомунікаційними послугами (послуги мобільного та фіксованого зв'язку, доступ до Інтернет мережі та обслуговування телекомунікаційного обладнання), ІТ-ринок формується за рахунок всіх сервісів, наданих за допомогою ІТ послуг (написання та тестування програмного забезпечення, веб-дизайн, консалтинг, обслуговування апаратного забезпечення та інше). Окремим стовпом ринку ІКТ, що обслуговує і телекомунікаційний ринок і ІТ-ринок, являється сегмент послуг ІТ-аутсорсингу. І всі ці складові ринку ІКТ функціонують за допомогою інформаційно-комунікаційних послуг.

У цілому останніми роками ІКТ відіграють ключову роль у розвитку економіки будь-якої країни. Завдяки ним спрощуються, а отже, й прискорюються бізнес-процеси, з'являються нові форми зв'язків як між самими звичайними споживачами, так і між ними та підприємствами, активно розвиваються новітні технології і в медицині, і в освіті, і в авіації. Крім того, сучасні тенденції в інвестуванні демонструють схильність інвесторів вкладати кошти в розвиток хоч і найбільш ризикованого про-

Таблиця 2. Динаміка показників доходів та інвестицій в сектор телекомунікаційних послуг України за 2010—2014 рр.

Показники	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Доходи, млн дол. США	5598,98	5917,83	6126,71	6139,37	4138,67
Частка доходів у ВНД, у %	4,12	3,68	3,51	3,43	2,38
Капітальні інвестиції, млн дол. США	1094,73	1016,96	1122,63	1224,21	706,96
Показник співвідношення капітальних інвестицій до доходів, у %	19,55	17,18	18,32	19,94	17,08

Джерело: складено та розраховано автором на основі даних НБУ та ЮНКТАД [Електронний ресурс]. — Режим доступ: <http://www.bank.gov.ua>; <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

те найбільш прибуткового ринку ІКТ. І, звичайно, відіграє та держава, що найбільше розвиває та впроваджує в життя власні інформаційно-комунікаційні технології.

Традиційно, сектор телекомунікаційних послуг завжди відігравав ключову роль в розвитку ІКТ, а отже, й в розвитку інформаційно-комунікаційних послуг, оскільки займав ліву частку в структурі даного ринку.

Для демонстрації значущості розвитку інформаційно-комунікаційних послуг, телекомунікаційних послуг як їх основної складової зокрема, проаналізуємо дані Міжнародного союзу електрозв'язку стосовно тенденцій інвестування та доходу в сектор телекомунікаційних послуг в світі та провідних груп країн, зазначених в таблиці 1.

Дохід сектору телекомунікаційних послуг за дослідний період характеризується як зростанням, так і падінням. Необхідно звернути увагу на те, що дані за 2009 рік наведені в таблиці 1, демонструють суттєвий спад як в показниках доходу, так і в інвестуванні через те, що саме на цей рік припадає фаза дна світової фінансової кризи 2007—2009 рр. Згідно з таблицею 1, лише країни що розвиваються мають стійкий тренд до поступового зростання в доходах сектору телекомунікаційних послуг. Проте світ загалом та розвинені країни демонструють падіння рівня доходів телекомунікаційного сектору і в 2009 р., і в 2012 р.

З метою представлення значущості ролі інформаційно-комунікаційних послуг для подальшого глобального розвитку проаналізуємо динаміку часток доходів сектору телекомунікаційних послуг у валовому національному доході (ВНД) за дослідний період. У 2012 р. в світі доходи сектора телекомунікаційних послуг склали 2,59% в глобальному ВНД. У тому ж році частка доходів сектора телекомунікаційних послуг розвинених країн у ВНД розвинених країн склала 2,89%. Частка доходів сектора телекомунікаційних послуг у ВНД для країн що розвиваються досягла 2,13% у 2012 р. В середньому за дослідний період з 2007 р. по 2012 р. частка доходів сектору телекомунікаційних послуг у ВНД для світу склала 2,8%, для розвинених країн — 3,03%, а для країн що розвиваються — 2,36%.

Для порівняння, у 2012 р. частка доходів сектору туристичних послуг в світі склала 1,51% у глобальному ВНД, в розвинених країнах ця частка досягла 1,44% у ВНД розвинених країн, а країн що розвиваються ця ча-

стка склала 1,73% у відповідному ВНД [4]. Отже, зазначені статистичні дані вказують на суттєву роль телекомунікаційних послуг, а отже, й інформаційно-комунікаційних послуг, у зростанні добробуту зазначених груп країн.

Ключовим фактором для подальшого інноваційного розвитку ІКТ є залучення додаткового капіталу. Отже, впродовж дослідного періоду 2007 — 2012 рр. капітальні інвестиції в сектор телекомунікаційних послуг характеризуються як трендами поступового зростання, так і стрімкого падіння в світі, в розвинених країнах, та країнах що розвиваються. Глибока криза 2007—2009 рр. та пов'язані із нею дисбаланси в світовій фінансовій системі призвели до того, що навіть у посткризовий період показники інвестицій 2012 року не можуть надолужити відповідні показники 2008 року. Так, наприклад, інвестиції у сектор телекомунікаційних послуг в світі та в розвинених країнах у 2012 році менші за показники 2008 року. Проте, в країнах що розвиваються інвестиції в сектор телекомунікаційних послуг вже у 2010 р. досягли передкризового 2008 р. Виходячи з даних таблиці, можна констатувати, що країни, що розвиваються, характеризуються більш динамічним зростанням залучених коштів у сектор телекомунікаційних послуг, ніж розвинені країни.

Показник співвідношення інвестицій до доходу сектору телекомунікаційних послуг вказує, що в середньому в світі для отримання в даному секторі додаткових 100 дол. США доходу необхідно реінвестувати 16 дол. США (наприклад, для підтримки власної конкурентоспроможності необхідно постійно вкладати кошти в удосконалення технічних складових телекомунікаційного обладнання). В розвинених країнах у 2012 році для отримання додаткових 100 дол. США доходу необхідно було реінвестувати всього 13 дол. США, а в країнах, що розвиваються, — 21 дол. США.

Отже, країнам що розвиваються необхідно більше коштів для отримання додаткового доходу. І це пояснюється тим, що сектор телекомунікаційних послуг репрезентовано капіталоінтенсивною індустрією і частина капітальних інвестицій надається транснаціональними компаніями-постачальниками обладнання та ІТ-сервісів, що призводить до скорочення інвестиційних витрат лише в окремих країнах. Крім того, в країнах що розвиваються суттєвими перешкодами для зростання офіційних доходів телекомунікаційних компаній являється

недосконала податкова база, відсутність як державно-приватного партнерства в телекомунікаційній сфері, так і податкових пільг для залучення додаткових інвестицій, та інше [5].

З метою виявлення ефективності інвестування в розвиток інформаційно-комунікаційних послуг України, дослідимо співвідношення капітальних інвестицій та доходів вітчизняного сектору телекомунікаційних послуг. Аналіз динаміки показників доходів, його часток у ВНД та інвестицій сектору телекомунікаційних послуг України представлений у таблиці 2.

Згідно з даними, зазначеними у таблиці 2, середня частка доходів сектору телекомунікаційних послуг України за дослідний період склала 3,42%, а за 2010—2012 рр. — 3,77%. Економіка України відноситься до економік країн що розвиваються. Проте, апелюючи до даних таблиці 1, де середнє значення часток доходів сектору телекомунікаційних послуг країн що розвиваються у відповідному ВНД за 2010—2012 рр. склало 2,21%. Середнє значення часток доходів сектору телекомунікаційних послуг розвинених країн у відповідному ВНД за 2010—2012 рр. склало 2,94%. Отже, в українському секторі телекомунікаційних послуг тренди зростання відповідають трендам розвинених країн.

Як вже було зазначено вище, показник співвідношення інвестицій до доходів сектору вказує на кількість коштів необхідних для реінвестування з метою отримання додаткових 100 дол. США доходу. Отже, впродовж 2010—2014 рр. в секторі телекомунікаційних послуг України було необхідним реінвестувати в середньому 18,42 дол. США для отримання додаткових 100 дол. США доходу. Дані таблиці 1 вказують на досягнення середніх показників даного співвідношення розміром в 13,85 дол. США в розвинених країнах та 21 дол. США в країнах що розвиваються.

Необхідно зазначити, що навіть за умов розгортання кризової ситуації на теренах України у 2014 році, за умов стрімкої девальвації гривні, доходи вітчизняного сектору телекомунікаційних послуг скоротились на 33% за 2013—2014 рр., в той час як інвестиції — на 42%. І навіть за умов більш швидких темпів скорочення інвестицій порівняно із скороченням доходів сектору, у 2014 році показник реінвестування з позначкою в 17,08%

Таблиця 3. Показники експорту та імпорту телекомунікаційних послуг деяких країн за 2013 р., млн дол. США

Країна	Експорт	Імпорт
США	14413	8136
Франція	7912	5532
Німеччина	3680	5344
Швеція	1663	1745
Російська Федерація	1553	2792
Румунія	651	445
Південна Корея	601	1042
Данія	542	804
Греція	498	507
Польща	463	571
Туреччина	345	239
Україна	345	317
Фінляндія	259	400
Естонія	224	221

Джерело: складене автором на основі даних Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/serv_profiles14_e.pdf

продемонстрував нижчий рівень, ніж за 2013 рік із цифрою в 19,94%. Це вказує на те, що сектор телекомунікаційних послуг України є досить стійким до кризових явищ, що відбуваються у вітчизняній економіці, та не повністю залежним від капітальних інвестицій для продовження отримання доходів.

Для детального аналізу зовнішньої торгівлі інформаційно-комунікаційними послугами України, порівняємо вітчизняний експорт і импорт телекомунікаційних послуг із іншими країнами (табл. 3).

Як видно із даних таблиці 3, світовим лідером в експорті та імпорті телекомунікаційних послуг у 2013 році були США. У Франції, як і в США, експорт телекомунікаційних послуг переважає над імпортом, проте в інших лідерів в зовнішній торгівлі телекомунікаційними послугами, як у Німеччині, Швеції та Російській Федерації, импорт дещо превалює над експортом. Цікавим являється факт того, що у Південній Кореї, незважаючи на її тривале світове лідерство у розвитку всього ринку ІКТ, импорт телекомунікаційних послуг майже в 2 рази перевищує експорт, отже дана країна є великим споживачем даного виду послуг. В Україні, як і в Туреччині, експорт телекомунікаційних послуг більший за їхній импорт.

Таблиця 4. Динаміка зовнішньої торгівлі України інформаційно-комунікаційними послугами, млн дол. США

Вид послуг	Експорт				Імпорт			
	2005 рік	2010 рік	2012 рік	2013 рік	2005 рік	2010 рік	2012 рік	2013 рік
Всього послуг	6134,7	11759,4	13527,6	14836,3	2935,0	5447,7	6706,3	7609,0
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, включаючи:								
Телекомунікаційні послуги	228,3	677,4	1130,1	1493,7	213,1	301,2	456,5	698,4
Комп'ютерні послуги	193,8	319,3	326,6	344,6	87,0	121,6	147,9	317,2
Інформаційні послуги	33,3	259,6	661,4	942,1	113,7	140,2	196,6	278,6
Інформаційні послуги	1,3	98,5	142,1	207,0	12,3	39,4	112,1	102,7

Джерело: складено автором на основі даних Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Таблиця 5. Географічна структура експорту та імпорту інформаційно-комунікаційних послуг України за 2014 рік

	Експорт, млн дол. США	Питома вага у загальному обсязі експорту, у %	Імпорт, млн дол. США	Питома вага у загальному обсязі імпорту, у %
ВСЬОГО	1614,7	100	498,7	100
США	328,4	20,34	26,2	5,26
Російська Федерація	227,5	14,09	125,1	25,09
Швейцарія	144,8	8,97	38,2	7,66
Велика Британія	117,7	7,29	37,2	7,47
Німеччина	108,8	6,74	56,4	11,32
Італія	60,9	3,77	5,0	1,0
Ізраїль	44,8	2,77	10,1	2,01
Швеція	34,1	2,11	18,0	3,6
Польща	21,7	1,34	12,3	2,48
Нідерланди	27,0	1,67	18,5	3,71
Австрія	6,6	0,41	33,9	6,8
Інші	492,4	30,5	117,8	23,6

Джерело: складено автором на основі даних Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Польща та Фінляндія більше імпортують даний вид послуг, ніж експортують.

Аналіз даних СОТ щодо зовнішньої торгівлі послугами всіх країн світу продемонстрував, що в Україні є потенціал як у експортера телекомунікаційних послуг. Цей факт впливає з того, що експорт телекомунікаційних послуг України превалює над їхнім імпортом, а також обсяг експорту сягає досить високих значень. При тому експорт телекомунікаційних послуг України більший в 1,5 рази за відповідний експорт Естонії, країни орієнтованої як з боку держави, так і з боку бізнесу на розвиток ІКТ і їх негайної імплементації у повсякденне життя своїх громадян. Україна навіть експортує телекомунікаційних послуг більше за Фінляндію, батьківщину такої гігантської та потужної телекомунікаційної ТНК, як Nokia. Заслугує на увагу факт стосовно нещодавнього оголошення компанії Nokia про поглинання свого найбільшого французького конкурента компанії Alcatel-Lucent [6]. Через те, що в Україні присутні прибуткові дочірні компанії як однієї ТНК, так і іншої, то можна припустити, що разом із злиттям, а отже, й оптимізацією витрат, експорт телекомунікаційних послуг України впродовж наступних років буде збільшуватись.

Для більш детального аналізу значущості зовнішньої торгівлі інформаційно-комунікаційними послугами України, дослідимо, яку частку вони посідають в сукупному експорті та імпорті послуг України (табл. 4).

Дані таблиці 4 вказують, що впродовж дослідного періоду сальдо торгового балансу всіх послуг України, як і сальдо балансу інформаційно-комунікаційних послуг, було позитивним. У 2013 році частка експорту інформаційно-комунікаційних послуг в сукупному експорті послуг України склала 10,1%, а частка їх імпорту в сукупному імпорті послуг — 9,2%. В тому ж році експорт телекомунікаційних послуг склав 2,32% в структурі експорту всіх послуг України, а імпорт телекомунікаційних послуг — 4,17%. Така різниця обумовлюється переважанням майже в 2 рази експорту всіх послуг України над їхнім імпортом. Подібна тенденція зберігається і в сфері інформаційно-комунікаційних послуг України. Проте різниця між експортом та імпортом саме

телекомунікаційних послуг складає всього 8% на користь експорту. Дані таблиці 4 свідчать про переорієнтацію українського експорту інформаційно-комунікаційних послуг з телекомунікаційних послуг на користь комп'ютерних послуг, та стрімке зростання експорту останніх впродовж 2012—2013 рр.

З метою дослідження основних країн-контрагентів по експорту та імпорту інформаційно-комунікаційних послуг України, проаналізуємо дані таблиці 5.

Із даних таблиці видно, що у 2014 році тенденція переважання експорту інформаційно-комунікаційних послуг над їх імпортом збереглась, причому експорт був більший за імпорт в 3,2 рази. Одним із факторів такого стрімкого зростання експорту та скорочення імпорту послугувала девальвація гривні.

У 2014 році головним контрагентом по експорту з позначкою в 20,34% всіх інформаційно-комунікаційних послуг стали США, а по імпорту з позначкою в 11,32% — Німеччина. Як і раніше, головним торговельним партнером як по експорту, так і по імпорту інформаційно-комунікаційних послуг залишилась Російська Федерація. У 2014 році експорт до неї склав 14,09% всіх інформаційно-комунікаційних послуг, а імпорт — 25,09%. Швейцарія та Велика Британія також залишаються ключовими торговельними партнерами України як по експорту, так і по імпорту інформаційно-комунікаційних послуг. Взагалі дані 2014 року свідчать про збільшення зовнішньоторговельних угод із більшою кількістю країн-членів ЄС. Це обумовлено, перш за все, підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС у червні 2014 року.

Необхідно вказати на те, що країни Європейського союзу досить зацікавлені у розвитку торговельних партнерських відносин з Україною в галузі ІКТ. Згідно з аналітиками ЄС, обсяг ринку аутсорсингових послуг України складає 2 млрд дол. США, орієнтована вартість українських стартапів — 1 млрд дол. США, кількість інженерів задіяних в роботі аутсорсингових компаній та дослідницьких центрів перевищує 60 тис чоловік, темпи зростання ринку ІТ — послуг складають від 25 до 40% [7].

Основні положення Угоди про Асоціацію України та ЄС стосуються нормативно-правових положень про захист прав постачальників та споживачів інформаційно-комунікаційних послуг. Ключовим тут є питання захисту прав інтелектуальної власності як на вироблений в Україні продукт, так і на той, що використовується українськими споживачами. Угода відтворює ключові позиції Директиви 2000/31/ЄС, що регулює цей ринок у Європі [8].

Отже, спираючись на впровадження нормативно-правових норм, передбачених Директивою 2000/31/ЄС, у законодавство України, можна розраховувати на зростання зовнішньоторговельного обороту між Україною та країнами-членами ЄС в сфері ринку інформаційно-комунікаційних послуг, а отже, й на подальший розвиток ринку ІКТ України в цілому.

ВИСНОВКИ

Інформаційно-комунікаційні послуги забезпечують виконання всіх функцій ринку інформаційно-комунікаційних технологій, отже, їх структура репрезентована відповідною структурою ринку ІКТ. До їх складу включено телекомунікаційні послуги, ІТ — послуги та аутсорсингові послуги. Проаналізовано, що в Україні в сфері телекомунікаційних послуг зберігаються тенденції до отримання високих рівнів доходу, незважаючи на стрімке скорочення рівня інвестицій в цю сферу, що в свою чергу вказує на стійкість ринку телекомунікаційних послуг перед викликами вітчизняних економічних дисбалансів. Продемонстровано, що сальдо інформаційно-комунікаційних послуг України впродовж останніх років залишається позитивним, а частка експорту інформаційно-комунікаційних послуг в структурі експорту всіх послуг України складає більше 10%. Разом з тим, досліджено, що впродовж останніх років в структурі інформаційно-комунікаційних послуг України експорт комп'ютерних послуг переважає над експортом телекомунікаційних послуг, що не відповідає світовим трендам. Аналіз зовнішньоторговельних партнерів України в сегменті інформаційно-комунікаційних послуг показав зберігання провідних позицій в експорті та імпорті даного виду послуг за Російською Федерацією. Проте все більше експортується та імпортується інформаційно-комунікаційних послуг до країн-членів ЄС. Такий тренд обумовлений більшою зацікавленістю європейських партнерів у розвитку торговельних відносин з Україною в галузі ІКТ завдяки імплементації провідних нормативно-правових положень, передбачених Угодою про Асоціацію між Україною та ЄС. В свою чергу, разом із повною ратифікацією Угоди про Асоціацію та створенням відповідної нормативно-правової бази можна очікувати зростання ринку ІКТ України у найближчому майбутньому.

Література:

1. Офіційний сайт бібліотеки ІТ інфраструктури [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу <http://www.ital.org.uk/>
2. Закон України "Про Національну програму інформатизації" [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>

3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=291&language=uk>

4. Офіційна статистика ЮНКТАД [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://unctadstat.unctad.org/>

5. Офіційний сайт Міжнародного союзу електро-зв'язку [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2014/MIS2014_without_Annex_4.pdf

6. Nokia покупает французского конкурента Alcatel-Lucent. [Електронний ресурс] // Корреспондент. — Режим доступу до ресурсу: <http://korrespondent.net/business/companies/3503718-Nokia-pokupaet-frantsuzskoho-konkurenta-Alcatel-Lucent>

7. Угода про Асоціацію з ЄС та ІТ-бізнес [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://europa-torgivlia.org.ua/it-business/>

8. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку" ("Директива про електронну комерцію") від 8 червня 2000 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_224

References:

1. The official site of IT infrastructure library [Online], available at: <http://www.ital.org.uk/> (Accessed 3 May 2015).
2. Law of Ukraine "On national informatization programme" [Online], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (Accessed 1 May 2015).
3. The official site of National commission for the state regulation of communications and informatization [Online], available at: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=291&language=uk> (Accessed 1 May 2015).
4. Official statistics of UNCTAD [Online], available at: <http://unctadstat.unctad.org/> (Accessed 2 May 2015).
5. Official site of International telecommunication union [Online], available at: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2014/MIS2014_without_Annex_4.pdf (Accessed 28 Apr 2015).
6. Nokia buys French rival Alcatel-Lucent. [Online] // Korrespondent, available at: <http://korrespondent.net/business/companies/3503718-Nokia-pokupaet-frantsuzskoho-konkurenta-Alcatel-Lucent> (Accessed 4 May 2015).
7. EU — Ukraine Association Agreement [Online], available at: <http://europa-torgivlia.org.ua/it-business/> (Accessed 1 May 2015).
8. Directive 2000/31/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') [Online], available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_224 (Accessed 1 May 2015).
Стаття надійшла до редакції 29.04.2014 р.